

**“Ўздонмаҳсулот”АКнинг
“Ички аудит хизмати тўғрисида”ги
НИЗОМИ**

Тошкент шаҳри - 2023 й.

I. Умумий қоидалар

1. Мазкур Низом ички аудит хизмати тұғрисидаги (кейинги үринларда Низоми деб юритилади) “Ўздонмаҳсулот” АҚнинг (кейинги үринларда Компания деб юритилади) Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунчилигига, Президент қарорига мувофиқ ишлаб чиқилган. Ўзбекистон Республикасининг 2006 йил 27 сентябрдаги “Қимматли қоғозлар бозорини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тұғрисида”ги ПҚ-475-сонли қарорига мувофиқ, Компания активларининг баланс қиймати 1 миллиард сўмдан ортиқ бўлган компанияларда ва баланс қиймати юз мингдан ортиқ асосий ҳисобкитоб қийматига эга бўлган акциядорлик жамиятларида ички аудитни ташкил этишнинг услугий асосларини белгилайди. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16 октябрдаги 215-сон қарори билан “Устав капиталида давлат мулкининг тұғри ҳисобини юритишни таъминлаш чора-тадбирлари тұғрисида”ги, 2021 йил 5 майдаги 280-сон “Ички аудит хизмати ходимларини тайёрлаш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тұғрисида”ги, Акциядорлик жамиятлари фаолияти самарадорлигини ошириш ва корпоратив бошқарув тизимини такомиллаштириш комиссиясининг 2015-йил 31 декабрдаги мажлис 9-сон баёни билан тасдиқланган Корпоратив бошқарув кодекси, Компания Устави ва Компаниянинг бошқа ички ҳужжатлари.

1.1. Ички аудит хизмати ўз фаолиятини Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ва қонунларига, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг қарорларига, Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонлари, қарорлари ва фармойишларига, Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ва фармойишларига ҳамда бошқа норматив-хуқуқий ҳужжатларга, ўзлари фаолият юритаётган вазирлик ва идоранинг қарорлари, буйруқлари ва фармойишларига, шунингдек, ушбу Низомга мувофиқ амалга оширади.

1.2. Ушбу Низом ички аудит хизматининг мақсади, вазифалари, функциялари, хуқуқ ва мажбуриятлари ҳамда уларнинг фаолиятини ташкил этиш тартибини белгилайди.

2. Ушбу Низомда қуидаги асосий тушунчалар қўлланилади:

ички аудит - компания бошқарувининг ижро этувчи органи ва таркибий бўлинмалари томонидан Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига, таъсис ҳужжатларига ва ички ҳужжатларга риоя қилинишини текшириш ва мониторинг олиб бориш йўли билан улар ишини назорат қилиш ва баҳолаш, маълумотларнинг бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисботда акс эттирилишининг тўлиқлилиги ва ишончлилигини таъминлаш, хўжалик операцияларини амалга оширишнинг белгиланган қоидалари ва таомиллари, активларнинг сақланиши ҳамда корпоратив бошқариш принциплари жорий этилиши бўйича компания таркибий бўлинмасининг (ички аудит хизмати) фаолияти;

ички аудит хизмати - ички аудит фаолиятини амалга оширувчи ҳамда бошқа таркибий тузилмалардан мустақил таркибий бўлинма;

ички аудитор сертификати (кейинги ўринларда — Сертификат) — ички аудит хизматида фаолият олиб бориш учун ички аудиторнинг профессионал малакасини тасдиқловчи хужжат;

ички аудит тадбири — ички аудит объектларида ички аудит хизмати мақсадларига эришишга қаратилган ички аудит хизмати ходими томонидан амалга ошириладиган жараён.

II. Ички аудит хизматининг вазифалари ва функциялари

3. Куйидагилар ички аудит хизматининг асосий вазифалари ҳисобланади:
кузатувчи кенгашни ишончли ахборот билан таъминлаш ва ички аудит амалга оширилиши натижалари бўйича компания фаолиятини такомиллаштиришга доир таклифларни тайёрлаш;

ички аудит жараёнида аниқланадиган камчиликларни бартараф этиш юзасидан компания бошқарув органларига тавсияларни тезкорлик билан киритиш, уларнинг бартараф этилишини назорат қилиш;

ички аудит хизмати компания тизим компанияларида ташкил этилган ички аудит фаолиятини мувофиқлаштиришга масъул ҳисобланади.

4. Куйидагилар ички аудит хизматининг асосий функциялари ҳисобланади:

ҳар йили компаниянинг кузатувчи кенгаши томонидан тасдиқланадиган режага мувофиқ мазкур Низомнинг 12-бандида қўрсатилган йўналишлар бўйича тегишли текширишлар ўтказиш йўли билан ички аудитни амалга ошириш (ҳар чоракда ва ҳисботот йили якунлари бўйича);

тузиладиган хўжалик шартномаларининг қонун хужжатларига мувофиқлиги юзасидан экспертиза ўтказиш;

бухгалтерия ҳисобини юритишда ва молиявий ҳисботни тузища компаниянинг таркибий бўлинмаларига методик ёрдам бериш, уларга молия, солиқ, банк қонунлари ва бошқа қонун хужжатлари масалалари бўйича маслаҳатлар бериш;

техник топшириқларни ишлаб чиқиша, аудиторлик ташкилотларининг таклифларини баҳолашда ҳамда аудиторлик текширишларини ўтказиш учун аудиторлик ташкилотини танлашда тавсияларни тайёрлашда компаниянинг кузатувчи кенгашига кўмаклашиш;

компания тизим компаниялари ички аудит хизмати фаолиятини мувофиқлаштириш ва заруратга қараб уларнинг молия-хўжалик фаолиятини назорат қилиш.

III. Ички аудит хизматининг хуқуқ ва мажбуриятлари

5. Ички аудит хизмати қуйидаги хуқуқларга эгадир:

ички аудитни амалга ошириш давомида пайдо бўладиган масалалар бўйича компаниянинг хужжатларини (раҳбарнинг буйруқлари, фармойишлари, бошқарув органлари қарорлари, маълумотномалар, ҳисоб-китоблар, зарур хужжатларнинг тасдиқланган нусхалари ва бошқа хужжатларни), компания мансабдор ва масъул шахсларидан оғзаки ва ёзма тушунтишлар олиш;

ички аудитни ўтказишига кўмаклашиш учун компаниянинг тегишли мутахассисларини жалб этиш.

Ички аудит хизмати қўйидагиларга мажбур:

ички аудитни амалга оширишда мазкур Низом ва бошқа қонун хужжатлари талабларига риоя қилиш;

мазкур Низомнинг 12-17-бандларида белгиланган талабларга мувофиқ ҳисоботлар тузиш;

молия ва статистика ҳисботи кўрсаткичларининг ишончлилигини текшириш;

ички аудитни амалга оширишда олинган ахборотнинг маҳфийлигига риоя қилиш;

компанияга унинг мансабдор шахслари ва бошқа ходимлари томонидан заарар етказилганидан далолат берувчи ҳолатлар аниқланган тақдирда бу ҳақда дарҳол компаниянинг кузатувчи кенгашига хабар бериш ва аудиторлик ҳисботида тегишли ёзувни қайд этиш;

активларни хатловдан ўтказишида ва қонунда белгиланган тартибда унинг ўз вақтида амалга оширилишини назорат қилишда иштирок этиш.

Ички аудит хизмати қонун хужжатларига ва компаниянинг таъсис ҳужжатларига мувофиқ бошқа мажбуриятларга ҳам эга бўлиши мумкин.

IV. Ички аудит хизматига қўйиладиган талаблар

6. Ички аудит хизмати ходимлари компаниянинг штатлар жадвалига киритилиши ва ички аудитор сертификатига эга бўлиш шарт.

6.1. Ички аудит хизмати ходимлари танлов асосида ишга қабул қилинади ҳамда 2 (икки) йил муддатга тайинланади.

6.2. Ички аудит хизмати ходимлари Кузатув кенгаши (акциядорлар умумий йиғилиши, иштирокчилар умумий йиғилиши ёки учинчи томонни жалб этган ҳолда) томонидан йилда 1 (бир) маротаба аттестациядан ўтказилади.

6.3. Ички аудит хизмати ходимлари ушбу вазифада 4 (тўрт) йилдан ортиқ муддатда ишлашлари мумкин эмас.

7. Ички аудит хизмати ходимларининг сони ички аудит мақсадларига самарали эришиш ва вазифаларини ҳал этиш учун етарли бўлиши керак ҳамда компаниянинг кузатувчи кенгаши томонидан сертификацияланган 2 нафардан кам бўлмаган ички аудитордан иборат этиб белгиланади.

8. Ички аудит хизматига ички аудитор сертификатига эга бўлган унинг раҳбари бошчилик қиласи.

Ҳар йили ички аудит хизмати ўз харажатларининг йиллик сметасини тузади ва уни тасдиқлаш учун компаниянинг кузатувчи кенгашига тақдим этади.

9. Ички аудит хизмати ходимларининг касб даражаси тегишли лицензияга эга бўлган таълим муассасаларида мунтазамлилик асосида уларнинг малакасини ошириш воситасида сақланиши керак.

V. Ички аудит хизматининг мустақиллиги

10. Қуидагилар ички аудит хизмати мустақиллигининг асосий шартлари ҳисобланади:

ички аудит хизмати раҳбарини ва унинг ходимларини лавозимга тайинлаш ва эгаллаб турган лавозимидан озод этиш, компания кузатувчи кенгашининг қарорлари бўйича уларга иш ҳақи миқдорини ва бошқа тўловларни белгилаш;

компания кузатувчи кенгашига бевосита бўйсуниш.

Ички аудит хизмати ва ташқи аудитор бир-бирларига нисбатан мустақил бўлишлари лозим, шунингдек, ўзаро ахборот алмашишга ва ўзларининг ҳаракатларини мувофиқлаштиришга ҳақли.

VI. Ички аудит ўтказишга ва уни ўтказиш натижалари бўйича ийғма ҳисбот тузишга қўйиладиган талаблар

11. Ички аудит фақат ички аудит хизмати ходимлари томонидан қуидаги текширувлар ва мониторинглар ўтказиш йўли билан амалга оширилади:

тасдиқланган бизнес-режа бажарилишини;

корпоратив бошқариш принципларига риоя қилинишини;

бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисобнинг ҳолатини;

соликлар ва йиғимлар тўғри ҳисоблаб чиқилиши ва тўланишини;

молия-хўжалик фаолиятини амалга оширишда қонун ҳужжатларига риоя этилишини;

активларнинг ҳолатини;

ички назоратнинг ҳолатини текшириш ва уларнинг мониторингини олиб бориш йўли билан фақат ички аудит хизмати ходимлари томонидан амалга оширилади.

Кузатувчи кенгаш томонидан компания ихтисосидан келиб чиқиб қонун ҳужжатларига мувофиқ текширишни ўтказишнинг бошқа йўналишлари белгиланиши мумкин.

12. Ўтказилган текширишлар натижалари бўйича бевосита уни ўтказган ходим (ходимлар) томонидан имзоланадиган тегишли ҳисботлар тузилади.

Бунда:

а) бизнес-режа бажарилишини текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисбот қуидагиларни ўз ичига олиши керак:

унинг бажарилишининг миқдор ва сифат кўрсаткичлари таҳлили;

унинг бажарилиши таъминланмаган тақдирда айбдор мансабдор шахслар шахсан кўрсатилган ҳолда аниқланган сабаблар баёни;

б) корпоратив бошқариш принципларига риоя қилишни текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисбот қуидагиларни ўз ичига олиши керак:

компания бошқарув органлари томонидан қабул қилинадиган қарорларнинг самаралилиги, унинг қатнашчилари (муассислар)нинг қонуний хуқуқ ва манфаатларига риоя этилиши таҳлили;

корпоратив бошқариш соҳасида қонун хужжатлари бузилиши ҳолатлари баёни (таъсис хужжатларига риоя қилиш, умумий йиғилишлар ва компани бошқарув органлари мажlisлари ўтказилиши, дивидендлар тўғри ҳисобланиши ва ўз вақтида тўланиши ва ҳоказолар);

в) компаниянинг бухгалтерия ҳисоби ва молия ҳисботи ҳолатини текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисботот қуидагиларни ўз ичига олиши керак:

бухгалтерия ҳисобини юритиш ва молия ҳисботини тузишнинг белгиланган тартибига риоя қилинишини баҳолаш;

аниқланган бухгалтерия ҳисботини юритиш ва молиявий ҳисботни тайёрлашнинг белгиланган тартиби бузилишининг тавсифи;

г) солиқлар ва йифимлар тўғри ҳисобланиши ва тўланишини текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисботот қуидагиларни ўз ичига олиши керак:

тузилган ва тегишли органларга тақдим этилган солиқлар ва йифимлар ҳисоб-китоби тўғрилигини баҳолаш;

солиқлар ва йифимларни ҳисоблаш ва тўлашнинг белгиланган тартиби бузилиши ҳолатларини, солиқ солинадиган базани белгилашда четга чиқишиларни баён қилиш;

д) молия-хўжалик операцияларини амалга оширишда компания томонидан қонун хужжатларига риоя қилинишини текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисботот қуидагиларни ўз ичига олиши керак:

компания томонидан амалга оширилган молия-хўжалик операцияларининг қонун хужжатларига мувофиқлигини баҳолаш;

ички аудит давомида аниқланган компания томонидан амалга оширилган молия-хўжалик операцияларининг қонун хужжатларига номувофиқлигини баён қилиш;

е) ички назоратнинг ҳолатини текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисботот қуидагиларни ўз ичига олиши керак:

ички назорат тизимини ва унинг фаолият кўрсатишидаги мавжуд камчиликларни баён этиш;

компания таркибий бўлинмаларида ижро интизомининг ҳолати тўғрисидаги маълумотлар, унинг аниқ ходимлари ишидаги мавжуд камчиликлар.

Активларнинг ҳолатини текшириш натижалари активларни хатловдан ўтказишнинг асосланишини ҳамда уларнинг ҳаракати, амалда мавжудлиги ва сақланиши тўғрисидаги маълумотларни ўз ичига олиши керак.

Шунингдек ўтказиладиган текширишлар бўйича барча ҳисботларда компания ижро этувчи органи ва унинг таркибий бўлинмалари фаолияти баҳоланишини, аниқланган четга чиқишилар ва қонунни бузишларни бартараф

этишга доир тавсияларни, тасдиқлайдиган ҳужжатларнинг тўлиқ пакетини ўз ичига оладиган якуний қисм бўлиши керак.

13. Ўтказилган ички аудит якунлари бўйича, мазкур Низомнинг 11 ва 12-бандларига мувофиқ, ички аудит раҳбари томонидан имзоланадиган йифма ҳисобот тузилади.

14. Йифма ҳисобот:

таҳлилий қисмни;

якуний қисмни;

тасдиқлайдиган ҳужжатларнинг тўлиқ пакетини ўз ичига олиши керак.

15. Йифма ҳисоботнинг таҳлилий қисми мазкур Низомнинг 11 ва 12-бандларига мувофиқ, ички аудит ходимлари томонидан ўтказилган текширишлар натижалари тўғрисидаги умумлаштирилган ахборотни ўз ичига олиши керак.

16. Ҳисоботнинг якуний қисми:

компаниянинг ижро этувчи органи ва таркибий бўлинмалари фаолиятига, шунингдек ликвидлигига умумий баҳони;

аниқланган четга чиқишлиар ва қонунни бузишларни бартараф этиш бўйича ички аудит хизматининг тавсияларини ҳамда компаниянинг молияхўжалик фаолияти самарадорлигини оширишга, корпоратив бошқаришни такомиллаштиришга доир умумлаштирилган таклифларни ўз ичига олиши керак.

17. Йифма ҳисобот ички аудит яқунлангандан кейин 10 кун мобайнида тугалланиши зарур.

18. Йифма ҳисоботлар бевосита компаниянинг кузатувчи кенгашига унинг кўриб чиқиши ва кейинчалик тасдиқлаши учун тақдим этилиши керак. Ҳисоботлар нусхалари тасдиқлангандан кейин компания ижро этувчи органига тақдим этилиши керак.

19. Компаниянинг ижро этувчи органи ички аудит натижасида аниқланган камчиликларни бартараф этиш чора-тадбирларини кўриши шарт.

20. Ички аудит хизмати текшириш давомида аниқланган қонун бузилишларини бартараф этиш, шунингдек умуман компаниянинг молияхўжалик фаолияти самарадорлигини ошириш бўйича чора-тадбирларнинг ўз вақтида ва зарур даражада бажарилиши устидан назорат ўрнатиши керак.

VII. Ички аудит хизматининг жавобгарлиги

21. Ички аудит хизмати ходимлари:

ўзлари ўтказган текширишлар натижалари бузиб қўрсатилганлиги;

уларга тақдим этилган ёки улар томонидан хизмат вазифаларининг бажарилиши муносабати билан уларга маълум бўлган компаниянинг сирини ташкил этадиган ахборотнинг маҳфийлигига риоя қилинмаганлиги;

олинган ҳужжатларнинг сақланиши ва қайтарилиши таъминланиши учун жавоб берадилар.

22. Ички аудит хизмати аудиторлик текширишлари давомида аниқланган қонунни бузишларни бартараф этиш ва компаниянинг молия-хўжалик фаолияти самарадорлигини ошириш юзасидан қўрилган чора-тадбирларга баҳо берилиши учун жавоб беради.

23. Компаниянинг кузатувчи кенгаши ҳар чоракда ички аудит хизматининг текширишлар натижалари тўғрисидаги ҳисботини эшитади, аниқланган камчиликларни бартараф этиш ва компаниянинг молия-хўжалик фаолияти самарадорлигини ошириш юзасидан чора-тадбирлар қўради.

23.1. Компаниянинг кузатув кенгаши ички аудит хизмати ходимларини танлов асосида тайинлайди. Компания ташкилий тузилмасига ўзгартириш киритилганда, қонунчилик талабларига мувофиқ ички аудит хизмати фаолиятига алоқадор хужжатларга ўзгартириш киритилганда ёки янгидан тасдиқланганда, ташки аудит ёки назорат қилувчи органлар текшируvida ички аудит хизмати ҳисботлари кўрсатилмаган камчиликлар аниқланган тақдирда, уларнинг ваколатини муддатидан олдин тугатишга олиб келади.